

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

**Теорія і методика виховання художньо-
обдарованої особистості у закладах
мистецької освіти**

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference

«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

Людмила Коваль

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ЗМІСТУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ
ЗАСОБАМИ АКЦІОНІЗМУ 215

Вікторія Кириченко

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ НАДІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ 221

Галина Маслюкова

ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНИХ АКСЕСУАРІВ ТА ЇХ ПОЄДНАННЯ 226

Наталія Очеретна

ЗАСТОСУВАННЯ ФАКТУР В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ 231

Олена Палеха

ЕКЛЕКТИКА В ОДЯЗІ..... 238

Галина Слободенюк

ПОСТАНОВКА МЮЗИКЛУ ЯК ФОРМА ПОЗААУДИТОРНОЇ
РОБОТИ 243

Марія Григорівна Куратова, Наталя Бабій

МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ МІСЬКОГО ПЕЙЗАЖУ ДЛЯ ДИЗАЙНУ
ІНТЕР'ЄРУ..... 247

Діана Соловійова

БРЕНД-КОМУНІКАЦІЯ ТА РЕБРЕНДИНГ ЯК ЗАСІБ
КОНСТРУЮВАННЯ 253

Дарина Сафронова

МЕТОДИКА ТА ЕТАПИ ВИКОНАННЯ МАКЕТУ ДЛЯ
ВИГОТОВЛЕННЯ ШПАЛЕР 256

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

УДК37.015.31:001.891

Людмила Коваль
Харківський національний
педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди,
факультет мистецтв
бМм група

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ЗМІСТУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ ЗАСОБАМИ АКЦІОНІЗМУ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент Фомін В.В.

У статті розглянуті питання репрезентація художнього змісту вокального твору засобами акціонізму. Зроблено висновки, що в основі сприймання мистецтва лежить об'єктивно існуючий естетичний предмет – художній твір. Доведено, що при аналізі та сприйманні вокального твору необхідно дотримуватися певних принципів. Знання, набуті студентами на заняттях із музично-теоретичних дисциплін, зокрема з постановки голосу дозволяють цілісно охопити суть художнього змісту вокального твору, проаналізувати його, виявити унікальні особливості та репрезентувати його в контексті музичного розвитку..

Ключові слова: репрезентація, вокальний твір, вокалісти, музично-виконавська діяльність.

The article deals with the representation of the artistic content of the vocal work by means of actionism. It is concluded that the perception of art is based on an objectively existing aesthetic object - a work of art. It has been proved that certain principles must be observed when analyzing and perceiving a vocal work. The knowledge acquired by students in the classes of music-theoretical disciplines, in particular, in the production of voice, allow to integrate the essence of the artistic content of a vocal work, to analyze it, to identify unique features and to represent it in the context of musical development.

Keywords: representation, vocal work, vocalists, musical performance.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю пошуку нових форм і методів підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. Особливо цінним в цьому аспекті є використання акціонізму як форми сучасного мистецтва, яка запобігає акцентуванню уваги з

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

самого твору на процес його створення. Завдяки використанню акціонізму можливо здійснити репрезентацію художнього змісту вокального твору через розкриття методики проведення занять з вокалу.

Визначена тема має ряд суперечностей, а саме: між розумінням необхідності та відсутністю певних методик такого розвитку саме у змісті використання акціонізму; між існуючими технологіями та їх результативністю. Виходячи з цього темою нашої роботи було обрано «Репрезентація художнього змісту вокального твору засобами акціонізму в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва».

Аналіз основних досліджень і публікацій. Визначена проблема знайшла своє конструктивне вирішення в направах та працях педагогів, психологів, мистецтвознавців. Дослідженнями в області створення художнього образу музичного твору, його культурнодуховного та індивідуально-особистісного змісту займалися Б. Афанасьєв, В. Бесфамільнов, М. Бонфельд, О. Гараз, А. Гольденвейзер, Л. Гранецька, М. Давидов, С. Карась, Г. Нейгауз, О. Рябов, А. Сохор, В. Топілін, С. Фейнберг та інші. Питання емоційної сфери особистості досліджувалися багатьма вітчизняними й зарубіжними науковцями в галузях психології, педагогіки та філософії. Серед них: В. Войтко, Д. Големан, С. Гончаренко, Т. Кириленко, Л. Котова, О. Леонт'єв, Дж. Мейєр, В. Петрушин, Ж. Сартр, П. Симонов, П. Скляр, Н. Тихомирова Г. Ципін та інші. Водночас пошуки нових інтерактивних технологій освітлювалися такими авторами як: Помекун О, Пироженко Л, Побрченко Н, Коберник Г., Волосникова А. Теоретичні питання розвитку творчої особистості та творчої діяльності педагога висвітлені в працях В. Загвязинського, В. Кан-Калік, М. Лазарева, В. Роменець, С. Сисоєвої.

Метою статті є обґрунтування теоретичних положень щодо використання акціонізму як засобу репрезентації художнього змісту вокального твору.

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

Виклад основного матеріалу. Сучасні стандарти освітніх послуг вимагають від вчителя музичного мистецтва прояву нових особистісних та фахових якостей. Йдеться про здатність до свідомого аналізу своєї діяльності, постійного оновлення професійних знань та посилення творчої активності. Глобальні науково-технічні зміни в сучасному соціумі вимагають від педагога-музиканта освітньо-технологічних знань, інформаційно-комунікативної культури високого рівня.

Постає проблема належної фахової підготовки компетентного вчителя музичного мистецтва, педагога, що відповідає сучасним вимогам національної освіти. Базовою основою такої підготовки є надання студентам ґрунтовних музично-теоретичних знань, формування в них музикознавчих компетенцій різного типу та змісту.

Для розкриття нашого ключового поняття «акціонізм як засіб репрезентації художнього змісту вокального твору», ми вважаємо необхідним сформулювати й обґрунтувати термінологічно-понятійний апарат дослідження, який включає систему базових категорій, понять. Найважливішими поняттями, що визначають сутність роботи є поняття «акціонізм», «репрезентація» та «репрезентація художнього змісту вокального твору».

Акціонізм – це узагальнена назва для витворів «мистецтва дії», в яких основним стрижнем мистецької концепції є розіграна «вистава» або спровокована «подія».

В основі сприймання мистецтва лежить об'єктивно існуючий естетичний предмет – художній твір. У сприйманні мистецтва підхід до художнього твору визначається характером естетичного відношення, Воно викликає естетичні почуття, обумовлює їх характер.

Знання, набуті студентами на заняттях із музично-теоретичних дисциплін, дозволяють цілісно охопити суть музичного твору, проаналізувати його, виявити унікальні особливості та репрезентувати його в контексті музичного розвитку. В результаті виробляються вміння користуватися

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

професійною науковою музичною термінологією, працювати з науковою та нотною літературою, чітко викладати науково-теоретичний матеріал як вербально, так і в письмовій формі, реалізувати системно-науковий підхід до оцінки музичних явищ в соціокультурному контексті епохи.

Поняття «репрезентація» має давню історію, упродовж якої його зміст і сфера застосування зазнавали істотних змін. Це доволі багатозначний термін, який часто зустрічається у текстах із філософії, психології, соціології, культурології, естетики тощо. Сьогодні він надзвичайно поширений, навіть модний. Репрезентація стає одним із основних понять у постмодерних філософських теоріях, у яких трактується з протилежних методологічних позицій і набуває полярних оцінок. В силу такої багатозначності варто зупинитися детальніше на висвітленні основних етапів становлення філософського дискурсу репрезентації та аналізі специфіки сучасних підходів до експлікації цього поняття.

Безсумнівно, репрезентація художнього змісту вокального твору передбачає глибокий аналіз тексту. Саме аналіз текстового матеріалу вокального твору, звичайно ж, разом з дослідженням і інтерпретацією його музичної партитури, дозволить зрозуміти співакові-акторові свій персонаж. На недостатню роботу співаків над текстом вказував ще Ф. Шаляпін. «Мало навчити людину співати каватину, серенаду, баладу, романс, треба б вчити людей розуміти сенс вимовних ними слів, відчуття, що викликали до життя саме ці слова, а не інші» [3, с. 388].

Вважаємо, що на заняттях з постановки голосу слід дотримуватися такого порядку роботи над текстом вокального твору:

- самостійне переписування тексту вокального твору;
- уточнення всіх незрозумілих слів, фраз в тексті;
- уточнення всіх позначень і ремарок авторів;
- виразне читання;

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

- визначення змісту твору, фабули, обставин (місця дії, часу дії, характеру героя тощо);
- визначення сценічної задачі («що я роблю?»), «Для чого?»);
- вибудовування загальної драматургії (текстової та музичної);
- повторне виразне читання.

Інша особливість змісту визначається його інтонаційної формою. Як відомо, інтонація - супутній компонент природної людської мови. Тому основним завданням, що стоїть перед виконавцем на даному етапі, є уточнення, конкретизація сенсу, укладеного в словах. Після визначення обставин (місця дії, часу дії, характеру героя) виконавцю необхідно поставити перед собою і вирішити подальші завдання. Щоб переконати себе, зрозуміти і прийняти логіку персонажа, вокалісту-акторові необхідно зробити ряд подальших дій: виділити зрозумілу собі ідею образу; вибрати близьку своїм світоглядом концепцію його буття; підібрати необхідні аргументи на виправдання всіх дій і вчинків персонажа; побудувати вчинки в певній логічній послідовності; знайти прийнятні мотивації поведінки; розумно і правильно з точки зору логіки і емоційного стану персонажа виправдати зміни в його поведінці протягом усього твору. Найкращі умови для виявлення внутрішнього змісту персонажа в вокальному творі створюють точки напруги. Вони мають велике значення для виконавця і повинні бути враховані їм при роботі над текстом. У них простежується вся динамічна лінія персонажів. Ця лінія повинна бути в обов'язковому порядку досліджена виконавцем [8].

Висновки. В основі сприймання мистецтва лежить об'єктивно існуючий естетичний предмет – художній твір. У сприйманні вокального твору необхідно дотримуватися певних принципів. Знання, набуті студентами на заняттях із музично-теоретичних дисциплін, зокрема з постановки голосу дозволяють цілісно охопити суть художнього змісту вокального твору, проаналізувати його, виявити унікальні особливості та репрезентувати його в контексті музичного розвитку.

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

Список використаних джерел

1. 1. Анализ вокальных произведений : учеб. пособие [отв. ред. О. П. Коловский]. Л. : Музыка, 1998. 352 с.
2. 2. Антонюк В. Формування індивідуального виконавського стилю: культурно-антропологічний аспект. К. : Українська ідея, 1999. 24 с.
3. Ван Цзо. Інтонаційно-жанрові засади українського солоспіву. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Харків, Вид-во ТОВ «С.А.М.», 2014. Вип.40. С.726–736.
4. Колодуб І. Співвідношення ритму вірша і вокальної мелодики в романсах М. В. Лисенка на силабічні вірші Т. Г. Шевченка. Українське музикознавство (Наук.-метод. міжвід. щорічник) [ред. кол.: І. Ф. Ляшенко и др. К., 1973. Вип. 8. С. 77–92.
5. Круглова Е. Некоторые проблемы интерпретации вокальной музыки эпохи барокко. – Режим доступу: <http://www.mmy.ru/sm/arta/09-05-2000/history.htm>.
6. Малышев Ю. Синтез музыки и поэзии: Некоторые проблемы изучения вокальной музыки. Музыкальный современник. М., 1987. Вып.6. С. 265-275.
7. Старчеус М. Об инвариантных механизмах музыкального восприятия. Восприятия музыки : сб. ст. М : Музыка, 1980. С. 167-177. 100. Стахевич А. Г. Профессионально-техническая подготовка в искусстве пения. Сумы, 1991. 49 с.
8. Супрун В. О. Музично-словесний твір як процес смислоутворення : автореф. дисс. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Харків, 2008. 19 с. 180 107. Тимофеева К. В. Порівняльний аналіз як метод інтерпретології (на прикладі фортепіанного виконавства): автореф. дис... канд. миства: 17.00.03. Харк. держ.ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. – Х., 2008. 16 с.